

Mesilasperede varroatoosiravi, mesilaste haigused, nende tõrje

Harju Mesinduse Seltsi õppepäeval toimunud loengu kokkuvõte, 24.09.2008.a.

Lektor Norak Sulev, PR-5-1.5-7

Mesindusloeng toimus Eesti mesindusprogrammi raames, mida toetab Euroopa Liit

Varroatoosi tekitab mesilaste välisparasiit varroalest. Varroalesti on palju eri liike ja vorme eri maades. Lääne maailma mesilasi ohustava liigi nimeks on pandud *Varroa destructor*. See omakorda koosneb mitmest alatüübist, kellest Korea ja Vene tüüpi lestad on maailmas kõige rohkem levinud ja tekitavad kõige rohkem kahju.

1964.a. märgati lesta Kaug-Idas Primorje ja Habarovski kraisis Hiina piiri lähedal.

1978.a. avastati varroalest Kirde-Eestis, varsti Tartu aladel ja Kagu-Eestis. 1992.a. oli lest levinud üle Eesti. On iseloomulik, et lest hakkas levima korraga mitmetes Kesk- ja Lõuna-Euroopa riikides alates 1977-1978.a.

Soomes avastati lest 1980.a. Kehtestati karantiin, kuid see ei aidanud ja lest levis üle Soome.

Varroalest paljuneb kärjekannudes haudmel, kuhu lest muneb 4-6 muna. Neist areneb täiskasvanuks töölishaudmel 1-2 lesta. Lesehaudmel aga 2-3 lesta, sest lesehaudme areng kestab kauem. Vana emaslest ja noored paarunud emaslestad väljuvad koos mesilasega kärjekannust. Suvel elab lest 2-3 kuud. Talvel ja haudmevabal perioodil 5-8 kuud täiskasvanud mesilasel.

Varroalest vähendab kooruva mesilase kehamassi 10-25%, alandab hemolümfi valgusisaldust ja kogust. Lühendab mesilase eluiga kuni poole võrra. Tihti kooruvad nakatunud mesilased vigaste tiibade ja jalgadega.

Varroalest levib peamiselt leskede kaudu, kes võivad lennata pikki vahemaid ja siseneda suvalisse tarusse. Samuti levitavad lesta nakatunud mesilased, kes eksivad võõrastesse pesadesse. Nakatunud pere võib hukkuda mõne aasta jooksul kui teda ei ravita.

Varroatoosi raviks kasutatakse mitmesuguseid ravimeid. Esiteks sünteetilised kemikaalid, mida on kõige lihtsam kasutada (Apistan, Bayvarol). Toimeainega ribad riputatakse haudme vahele. Kahjuks on tekkinud nendele ravimitele resistentsed varroalesta tüved. Samuti jätavad need ained meesse ja eriti vahasse ravimi jääke. Parem on kasutada orgaanilisi happeid (Sipelghape ja Oblikhape). Sipelghappega immutatud ribad paigutatakse pesa raamide peale, kus raskem happe aur langeb pesasse. Oblikhappe vesilahusega pritsitakse mesilasi ja kargi. Samuti kasutatakse oblikhappe suitsu, mida lastakse lennuavast sisse.

Nosematoos on täiskasvanud mesilaste kesksõole haigus (kõhulahtisus). Tekitaja on palja silmaga nähtamatu üherakuline parasiit noseema (*Nosema Apis*). Säilib väljaspool mesilast eose kujul. Levib määrdunud taru, haudmekärgede, mee (talvesööt) kaudu. Haiguse kulg sõltub aastaajadest. Kevadel rohkem, suvel vähem, sügisel puhkeb uuesti, talvel lakkab. Haiged pered arenevad aeglaselt või surevad. Haiged emad hukkuvad talvel või kevadel. Haiguse tunnused saab kindlaks teha kuulamise teel (üksikud mesilased pirisevad). Langetis on roojaga määrdunud. Ilmade soojenedes on lennuava ümbrus määrdunud. Lennuavast tuleb ebameeldivat lõhna. Puhastuslend on nõrk. Mesilased ei suuda kaugele lennata ja määrivad taru.

Tõrjeks tõstetakse pere puhtasse tarusse ja puhastele kärgedele. Rohuks kasutatakse koirohu, tamme-, haava-, või pajukoore teed nii täiendus kui ergutus söödas. Kasutatakse ka äädikhappe ja kaaliumpermanganaadi lisamist söödasse.

Sulev Norak